

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačen 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicijska v „Katoliški Tiskarni“, Vodnikovice ulice št. 2.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2. I., 17.
Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 270.

V Ljubljani, v petek 25. novembra 1892.

Letnik XX.

Leona XIII. skrb za ljudstvo.

Ves omikani in učeni svet priznava, da je Leon XIII. eden največjih papežev, kar jih je sedelo na prestolu sv. Petra, in da je prvi veljak današnjega časa. Dela njegova v službi katol. cerkve in človeške družbe priznavajo kot epohalna. Pogled njegov v javno življenje celega sveta je vseobsežen. Temeljito poučenemu o preteklosti, znana mu je v koreniki sedanost, iz katere gleda kakor prerok v prihodnost ter temu primerno vravnava svoje delo kot namestnik Kristusov.

Njemu je bolj jasno, kakor marsikateremu Slovancu, pred očmi velepomembna krščansko-kulturna naloga, ki je odložena Slovanstvu; o tem priča njegova skrb za vzhodno razkolno cerkev, ki naj se čim preje tem bolj vrne v naročje svoje matere, katoliške cerkve, od katere jo je zlobno v neizmerno škodo odtrgal grški tujec.

Znano je, kako zmagoslavno zastopa Leon XIII. katoliško cerkev na Nemškem. V sedanjih dneh smo zlasti pričeli mi Avstrijci, kako pazljivim očesom motri dogodke na Ogerskem in s kako železno vztrajnostjo se bori za svobodo cerkve pri imenovanju novih škofov.

Prepomembljivo je njegovo delovanje za Francosko. Spoznal je čuvaj vatikanski, kje da tiči glavni vzrok suženjstvu katoliške cerkve na Francoskem. Cerkveni zastopniki so se tukaj žal ločili od ljudstva, katerega se je polastila brezbožna stranka, zlorabeč ga v svoje sebične namene. Zato je obseg Leonovega delovanja za katoliško cerkev na Francoskem klic njegov: Nazaj med ljudstvo! Tam je moč katol. cerkve.

O teh namenih Leona XIII. nam zopet jasno priča njegovo najnovejše pismo, katero je papež poslal škofu orleanskemu. V tem pismu Leon XIII.

iskreno obžaluje, da tako nasilno ruje proti katoliški cerkvi stranka, ki priznava v državnih stvareh pravico le za-se in ki v svojem zagrizenem sovraštvu v najhujšo nevarnost stavi največja dobra človeštva in posebe svoje domovine.

Vsled teh neugodnih razmer naroča Leon XIII. škofom in duhovnom, naj s tem večjo gorečnostjo delujejo v javnem življenju v smislu zadnjih njegovih okrožnic, namenjenih francoskim katolikom. Med drugim pravi papež:

Skrbite, da bodete z ljudstvom vedno v tesni zvezi, poučujte je o njegovih krščanskih dolžnostih; oskrbujte mu bogatih sredstev za dušo in telo! S tem odvrnete najhujšo nesrečo od francoskega naroda: propad vere in npravnosti!

Upajmo, da bodo naporji Leona XIII. ugodni za katoliški francoski narod! — Toda te besede ne veljajo le Francozom, veljajo tudi vsem drugim katolicanom. Veseli nas, da se ta ideja papeževa razširja in utrjuje tudi v Avstriji. Odlični katoliki se vedno bolj zavedajo dolžnosti, da treba med ljudstvo, da treba ljudstvo pridobiti za krščanska načela, ker tedaj je pridobljeno vse! V tem oziru so nam vzgled dunajski katoliki, kjer je ljudstvo, zapustivši ideje krščanstva, sanjareč o svobodi, zabredlo v najkrutejše suženjstvo židovskega kapitalističnega liberalizma.

Ta ideja Leonova je živa hvala Bogu tudi med našim ljudstvom. Živa zato, ker je slovenski duhovnik vedno živel v tesni zvezi z ljudstvom. Temu prevesela priča so v naši deželi prelepe udanostne izjave naših vrlih krščanskih občin. In v tem korenini njih prevažni pomen.

Nikdar še ni slovenski narod tako slovesno izjavljal svoje katoliške zavesti, kakor na prvem slo-

venskem katoliškem shodu, in noben shod ni našel pri našem ljudstvu tako slovesne potrditve, kakor uprav prvi slov. katol. shod s prekrasnimi izjavami naših občin.

To tesno zvezo pa treba hraniti, utrjevati in razširjati. Cerkev katoliška in ljudstvo naše morate ostati v taki zvezi. Naš narod se zavedaj svojih krščanskih dolžnostij v zasebnem in javnem življenju. Tako vzgojen in poučen narod ne more nikdar postati žrtva — liberalizma.

Cudimo se, ako pridemo med narod, navdušenosti za katoliško stvar pri onih slovenskih možeh, ki so bili navzoči na katoliškem shodu ali ki so se udeleževali pripravljanih katoliških shodov po deželi, ali shodov katol. političnega društva, na katerih se je obravnavalo o sklepih katoliškega shoda. Priča nam to, kako verno - krščansko je še naše ljudstvo in kako lepo polje imajo med njim krščansko - misleči možje, delovati za duševni in gmetni njegov blagor.

Gorje poklicanim, ako zanemarjajo to rodovitno polje ter vnemarno gledajo, da se na njem tu in tam zarašča liberalni plevel.

Pouka torej v vseh javnih stvareh treba našemu ljudstvu, pouka o krščanskih dolžnostih pri volitvah, pouka o javnem gospodarstvu, pouka, kako liberalizem gospodari, kjer dobi vajeti v roke, tega treba pred vsem našemu ljudstvu. Zato pa treba, da se pri govorih, ljudstvu namenjenih, v cerkvi in zunaj cerkve otresemo one stare šablone, ki se zgublja vedno le v splošnosti, ki pa ne posega v dejansko življenje, v potrebe sedanjega časa. — Vzemimo večkrat v roke okrožnico Leona XIII. o krščanskih dolžnostih in delavskem vprašanju, potem bomo vedeli, kako in o čem treba dandanes ljudstvu govoriti v cerkvi in zunaj cerkve.

LISTEK

† Andreju Komelu pl. Sočebnanu v spomin!

(Konec.)

Kako veren katolikan je bil v dejanju — o čemur pa čudna „katoličanka“ „N. S.“ ničesa ne omenja, ker tudi njej zadostuje popolnoma absolutno narodnjaštvo — pričuje med drugimi dokazi to, da je poslal v dar še kot aktiven stotnik svetišču Matere Božje na Sv. Gori nad Solkanom lepo ubrane altarne zvončke z vdolbenim slovenskim napisom: „Andrej Komel pl. Sočebnan, c. kr. stotnik 7. pešpolka“. Ti ubrani lepi broneni altarne zvončki služijo še zdaj na velikem altarnju Matere Božje na Sv. Gori, kjer jih lahko vsakdo vidi. Pa ne le to pričuje, da je bil čestilec presv. Device, ampak tudi to, ker je imel navado, kadarkoli je on obiskal svoj rojstni kraj Solkan, romati tudi na Sv. Goro, pa ne kot radoveden hribolazec, ampak kot pobožen krščanski romar.

Da je to resnica, je pisec teh vrstic sam pričal bil l. 1886. To leto 1. marca je bil namreč umirovljen. Kmalu potem, dne 5. maja 1886 je prišel s svojima dvema bratoma kovačema v Solkanu, na božjo pot na Sv. Goro, pri kateri priliki sem imel jaz prvokrat in zadnjokrat čast ž njim priti v osebno dotiko. Ne vem slučaj ali kaj je hotel, da je prišel

tistega dne v jutro tudi naš prevzvišeni metropolit-nadvladika Alojzij peš k našej ljubej Gospéj na Sv. Goro. Pod svetiščem, oziroma Srovinčevo gostilno, je pričakovala svetogorska duhovščina (5 duhovnikov) z nekoliko došlimi romarji — bilo je namreč sredi tedna — ljubljene vladiko. In ko pokleknejo romarji pri prihodu pred prevz. nadvladiko, zagledam jaz mej njimi — c. kr. majorja v uniformi s sabljo ob boku klečati na obeh nogah na tleh z razkrito glavo, čakajočega škofovega blagoslova. Nadvladika gredo nato brž k njemu in mu rečejo, naj le vstane! Ta v dvojnem pomenu plemeniti vojak pa jih pozdravi, rekoč: „Hotel sem se Vam prevzvišeni knez nadškof po dolžnosti tukaj pokloniti tako, kakor vem in znam! Nato smo vsi šli vkupno v cerkev, kjer sem ga videl potem, ko se mi je sam kot znani „Dreja Solkanski“ uljudno predstavil, klečati v molitvi zatopljenega ne le jutraj pred čudodelno podobo Matere Božje na velikem altarnju, ampak tudi po obedu je šel iz gostilne naravnost še molit pred veliki altar, kar je mene in vse pričujoče zelo ganilo. Po opravljeni molitvi sem iz cerkve stopivšega gospoda majorja še v slovo pozdravil, ter šel sem ž njim nekaj časa navzdolj Skalnice do srede tega hriba. Cudil sem se, kako lepo pravilno je govoril slovenski on, ki se je šolal še — pred 1848. letom, ko se še ni nikjer poučevalo v slovensčini.

Pri tej priliki sem zares spoznal njegovo ne le iskreno narodnjaštvo, ampak tudi njegovo verno

sree. Mej drugimi predmeti mi je pohvalil naš v celoti še veren in blagonraven slovenski narod, rekoč, da je velika razlika med našim vernim slovenskim katoliškim narodom pa med ostalimi katoliškimi narodi v Avstriji in dokler naš narod ostane tako veren in vsled tega tudi v obče blagonraven, je vse dobro upati in ni se nam bati v sedanjí dóbí narodnega probujenja za njegov obstanek, t. j. dokler bomo tudi v dejanju složni v géslu: „Vse za vero, dom in cesarja!“ Ko sva si pri slovesu v roke segla, mi je še rekel slednje besede: „Le delajte vi, gg duhovniki, na verski in narodni podlagi naprej, ker vi ste glavni faktor za ohrambo naše slovenske narodnosti!“ In z ginjenim srcem sva se ločila s pozdravom: Na svidenje! Ali nisem imel več sreče ga videti. Pač pa se mi je nedavno zahvalil v dopisnici, poslani iz Gradca za njegove po meni razprodane knjige, pisoc: „Prav lepo se Vam zahvaljujem za prijazne mi črtice ter poslano novce! Bog Vas živi! . . . Jaz ne morem mirovati — neumorno se trudim — če prav v zgubo delam. Da ste mi zdravi Vi in vsi naši! — Ves Vaš verni čestitelj Sočebnanski, major.“

Brž drugi dan po odhodu iz Solkana v Gradec (t. j. 6. maja 1886) je ta pl. Sočebnanski pokazal, kakor prejšnji dan na Sv. Gori svojo verno dušo, pa enako svoje narodno lice na goriškem kolodvoru. Prašal je železniškega uradnika-denarničarja po slovenski za vožni listek do Gradca. Ali dotični uradnik, trd Nemeč, mu reče, kako zamore c. kr. major tu

V ta namen pa prosimo verne veljake slovenske: Oskrbujté našemu ljudstvu shodov, katoliških, političnih shodov, shodov v nedeljo za nedeljo, shodov, kjer se popofudne razpravljajo važna dnevna vprašanja. — Ljudstvo mora biti poučeno, poznati mora prijatelja in sovražnika svojega, tedaj ne bo šlo nikdar na limanice — liberalnim frazam.

Po našem mnenju je vsaka tudi najmanjša občina ali fara dovolj velika in hvaležno polje za take shode. Trudi in troški za to, kakor nas uči skušnja, so obilno poplačani z vspehi, katere rodé taki shodi. Vemo, da je odbor katoliško-političnega društva in da so odbori katoliških društev drugod vsikdar pripravljani, v tem oziru pomagati in vse potrebno vrediti. Med ljudstvo na zaj! je geslo Leona XIII. Med ljudstvo povsod, tudi pri nas! Ljudstvo naj ne čuti samo svojih dolžnostij, ono naj se zavede tudi svojih pravic!

Pomoč ljudstvu, kateremu liberalizem spravlja v nevarnost njegovo katoliško vero in njegovo poštenje s svojimi krivimi nauki! Pomoč ljudstvu, kateremu liberalizem krade njegovo gospodarsko blagostanje s svojim krivičnim, po načelu najhujše sebičnosti vredenem delovanju.

Pomoč ljudstvu v teh ozirih s poukom in dejanjem, to je namen, program prvega slovenskega katoliškega shoda, in to bodi tudi naš namen!

Liga + 22.

Državni zbor.

Z Dunaja, 24. novembra.

Budgetna razprava.

Le redko kdaj se zgodi, da kdo govori pri stroških za „Najvišji dvor“. Dr. Kraus je to storil včeraj, da je priporočal nekatere polajšave gledé obiskovanja dvornih muzejev in vseučiliške pa dvorne knjižnice, ki naj se tako vravnate, da človek v eni izmed njih dobi knjigo, ktere bi druga ne imela.

Obširna razprava je bila pri stroških za državni zbor. Prvi je govoril protisemitski poslanec Schlesinger, ki se je bitko pritoževal, da se državni zbor premalo ozira na male stranke, ki v odsekih niso zastopane. Potem razpravlja socijalno vprašanje, za katero se zlasti zanima krščansko-socijalna stranka, ki ima pa v zbornici silno težek položaj. Govornik omenja potem židovskega vprašanja, ter zbudi pri židu Blochu glasno oporekanje, ko omenja, da v „Talmudu“ imenujejo nežidovske ljudi pse in osle. Ker vsled tega nastane velik nemir, opominja predsednik govornika, da naj ostane pri stvari. Ko pa Schlesinger vse eno čita nekaj stavkov iz Blochovih knjig, mu odtegne besedo. Dr. Lueger zahteva, da naj zbornica odloči, ali sme Schlesinger govoriti ali ne, toda pri glasovanju se vzdigne 75 poslancev za predsednikovo veljavo in le 51 jih potegne s Schlesingerjem.

Važen govor je imel veliki posestnik češki knez Karl Schwarzenberg, ki je priznaval težavni stan vlade, ob enem pa tudi izrekel, da tako ne

govoriti in prašati v „windisch“-jeziku po vožnem listku! Ali naš vrlji rojak mu brž seže v besedo, kako zamore pa tukaj med Slovenci služiti železniški uradnik, ki ne umé slovenščine?! S temi besedami je osornemu uradniku kar sapo zaprl, da mu je takoj mrmraje dal vožni listek. To jest „faktum“!

Za par dni je že stala vsa ta epizoda med našim vrlim Sočebanskim in onim osornim nemškim vrednikom v — „N. Fr. Presse“. Kako je ultranemški list po svoji navadi udrihal — kar pa našega vrliga rojaka ni nič bolelo — po tem „ultra-windischen“ majorju, kakor ga je ta blatni list nazval, si lahko mislite, češ, nemštvo je bilo po višem avstrijskem častniku, kdo vé, kako hudo razžaljeno! Pa ves tisti besneči dopis je bil k sreči brez hudih nasledkov — le mali vihar v kupici vode!

Ker ni „N. Soča“ (št. 47) kar nič povdarjala našega pokojnika kot vernega narodnjaka, sem hotel jaz ta nedostatek vsaj nekoliko spopolniti. Kajti gotovo mu je dajala živa vera v smrtne boju večo tolažbo, nego absolutna narodnost naših slovenskih separatistov.

Naj počiva blagi rojak v miru! Svetila mu večna luč!

Z Goriškega, dné 21. novembra 1892.

Liga + 51.

more ostati, da je treba marveč gledati, kako se osnuje nova zanesljiva večina v državnem zboru. Tudi je opominjal ministerskega predsednika, da po odstopu Pražakovem dežele češke še nimajo svojega ministra, da si so bili Čehi le s to pogojo prišli v državni zbor. Tudi meni, da bode jako težko jezikovno vprašanje rešiti v državnem zboru, da bi se moralo to marveč zgoditi zunaj parlamenta. Konečno vpraša ministerskega predsednika, ali hoče cesarju priporočati, da naj se v ministerski svet zopet pokliče minister za Češko? Grof Taaffe je takoj odgovarjal, rekši, da more le vlada razsojati, kdaj bode primerno imenovati deželanskega ministra češkega, in da si te pravice nikakor ne pusti krajšati, da pa po njegovi sodbi ne bode trajalo prav dolgo, ko bode imenovan tak minister. Ob enem pa je grof Taaffe opominjal, da naj zbornica v nemar pušča politična vprašanja in se postavi na podlago prestolnega govora in svojo glavno pozornost in delavnost obrača na gmotna vprašanja.

Liberalni listi niso nič prav zadovoljni ne z govorom Schwarzenbergovim, ni z odgovorom ministrovim, ker vidijo, da njih vsegamogočnost zopet malo pojema, in da se je zopet zavlekel trenutek njihove prevlade.

Poslanec Schneider, ki je prišel za ministrom k besedi, je tožil, da se premalo stori za vravnavo obrtnega reda, za agrarske zadeve itd., in da je časnikarstvo skoraj sploh v židovskih rokah. Tudi stenografi v državni zbornici so zgolj židje, ker je med drugimi tudi trdil, da so med načelniki raznih časnikov dunajskih celo ljudje, ki so bili kaznovani zaradi goljušje, tatvine in eden celo zaradi tolovajstva, ga predsednik pokliče k redu in ob enem pojasni, da knjižničar državnozbornske knjižnice ni žid, ampak kristijan, in da so bili tudi njegovi dedje kristijani.

Zadnji govornik je bil Lienbacher, ki je razpravljal potrebne premembe državnozbornskega poslovanja, ako hoče zbornica kaj doseči, zlasti pa naj bo malo trja proti vladi.

Prihodnja seja bo jutri, 25. t. m., ker danes zboruje budgetni odsek.

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. novembra.

Notranje dežele.

Socijalno-demokratski kandidat. Ker pri nas v Avstriji nemamo občne volilne pravice, dosedaj socijalni demokratje neso dosti poskušali, priti v javne zastope. Le na Dunaju so že jednokrat bili postavili jednega kandidata, ki je pa seveda propal. V volilnem okraju liberških kmetijskih občin na Češkem je pa sedaj napovedal kandidaturu vodja socijalnih demokratov na Dunaju, žid dr. Adler. Zmagal pač ne bode, ali že to kaže velik napredek socijalne demokracije, da se sploh upajo v kmetijskih občinah socijalni demokratje postaviti svojega kandidata. Gotovo računajo na nezadovoljnost kmetijskega prebivalstva, za katero se skoro ničesa ne stori, temveč se mu le nalagajo nova bremena. Adlerjeva kandidatura naj bode torej opomin vladi in narodnim zastopnikom, da naj večjo pozornost obračajo zboljšanju gmotnega stanja kmetijskega stanu. Če se ne bode ničesa storilo, bodo nazadnje še socijalni demokratje našli ugodno polje za svoje delovanje še na kmetih in to bi bilo nevarno za sedanjo človeško družbo. Socijaliste bode pa pri delu podpirala sedanja mejverska šola.

Cerkveno-politična debata v ogeraki zbornici poslancev. V ogerkem državnem zboru se vrši debata o načrtu zakona, s katerim se dovoli vladi za nekaj mesecev začasni budget. Vsa ta debata je pa dobila popolnoma cerkveno-politični značaj. Vsi govorniki govoré le o cerkveno-političnih vprašanjih. Prostožidar in Košutovec Helfy se je sedaj najbolj izpodtikal nad tem, da se vlada hoče držati nagodbe iz 1867. leta, dočim je on za samostojno ogersko državo. Potem je pa kvasil, da se Vatikan preveč vtika v ogerske postavodajne razmere in da mu na to mora vlada odgovoriti s civilnim zakonom. Poslanec Todor mu je pa odgovoril, da mora kot duhovnik in katolik odločno ugovarjati Helfyjevim trditvam. Ko je govornik izustil besedo „duhovnik“, se je na obrazih nekaterih liberalnih poslancev videl nekak porogljiv smeh in slišalo ugovarjanje, da so v zbornici jedino poslanci. Todor je pa dejal, da tudi kot poslanec ne more pritrjevati Helfyju. Vatikan se ne vtika v nobeno zakonodajo, dokler ne posega v cerkvene zadeve. Če se pa tačno sklepata zakoni, ki nasprotujejo katoliški cerkvi, tedaj pa mora papež tudi povzdigniti svoj glas. Temu vplivu se ne sme odtegniti noben katolik. Te moške besede so precój presenetile mnoge poslance. Videle se jim je, da niso pričakovali, da bi kdo upal se v zbornici poslancev braniti pravice katoliške cerkve. Celó Helfyju se je potrebno zdelo, malo popraviti

sedaj svojo izjavo. On trdi, da on ne odreka postavnega vpliva sv. Stolu v dogmatičnih vprašanjih, samo tega ne more dopustiti, da bi se kako vplivalo v političnem oziru na pravice ogerskega kralja in zakonodajstvo. Pristaš Apponyi-jeve stranke, Horanski, je obljubil, da bodo njegovi somišljeniki podpirali vlado v vsem, kar bi pospeševalo verski mir na Ogerakem, zlasti da se odpravi nesrečni ukaz učnega ministra. Po njegovem mnenju bi bil moral učni minister odstopiti. Posebno se je govornik izpodtikal nad tem, da Tiszovi pristaši dobivajo zopet vpliv. Zatorej tudi vladi zaupati ne more. Sploh pa govor tega poslanca ni bil posebno razumljiv in je iz njega pred vsem le odsevala nevolja, da ni nikdo iz te stranke poklican v ministerstvo. Ministerski prodsednik Wekerle je zagotavljal, da nova vlada ne želi boja mej aristokrati in demokrati in obetal, da se v kratkem predloži načrt o civilnem zakonu. Potem je stvar tako zasukaval, kakor bi vlada ne izzivala kulturnega boja, temveč bi bila vsega kriva cerkev, ki dela ovire izvršitvi zakona iz 1868. leta gledé verske vzgoje otrok iz mešanih zakonov.

Solstvo v poljskem klubu. Poslednje dni se je poljski klub posvetoval o budgetu za učno ministerstvo. Grof Pininski, ki bode v zbornici poslanec poročevalec o šolskem budgetu, je izjavil, da se bode izrekel proti Liechtensteinovem predlogu, ko bi prišla verska šola v razgovor. Naglašal bode pa, da je treba z versko odgojo narediti konec vedno razširjajočemu se brezverstvu. Poslanec Chotkowski se je pa izjavil, da se morajo v šolah ločiti kristijanski otroci od nekristijanskih. Izjavi teh dveh poljskih poslancev torej kaže, da tudi mej Poljaki že odlični moške spoznavajo, da sedanje šole nimajo dovolj verske podlage. To nas veseli, kajti ko se Poljaki ogrejejo za versko šolo, potem bode že precój upanja, da se v državnem zboru zánjo dobi potrebna večina. Dalje je poslanec Sokolovski naznanil, da bode zahteval preosnovo srednjih šol, in poslanec Potoczek se je pa izrekel za odpravo šolnine na srednjih šolah. Javne šole se tako vzdržujejo iz denarjev davkoplačevalcev. Šolnina je jako trd in nepravičen davek. V tem oziru moramo Slovenci pač popolnoma pritrjevati Potoczku, le žal, da ni nade, da bi se učni minister na to oziral.

Narodna jednakopravnost v liberškem muzeju. Češki deželni zbor je dovolil 8000 gld. podpore obrtnemu muzeju v Libereci s pogojem, da se v tem zavodu vpelje narodna jednakopravnost. Nekaj časa se je vodstvo branilo te podpore, letos jo je pa le vzelo. Misilil bi bil vsakdo, da bode sedaj napravili tudi češke napise, češke kataloge, ali vsega tega neso storili. V muzeju vlada izključno nemščina, kakor je poprej. Nemški listi pa to stvar opravičujejo s tem, da neko češko privatno društvo v Pragi tudi dobiva deželno podporo, dasi posluje le v češčini. Pri tem seveda zamolče, da tudi nekatera jedino nemški poslujoča društva dobivajo deželno podporo in da je velika razlika mej javnim zavodom, kakor je muzejski zavod in kakim drugim društvom.

Vnanje države.

Novi rimski župan. Dne 15. t. m. so v Rimu izvolili novega župana. Dosedanji župan vojvoda Caetani je odstopil, ker je voljen v zbornico. Po italijanskem zakonu ne more biti ob jenem poslanec in župan. Novim županom je izvoljen knez Ruspoli, ki je pred petnajstimi leti že bil župan. Katoliki za novega župana neso posebno navdušeni, ali vendar se je bilo bati, da bode še kak slabši izvoljen. Pričakuje se, da se bode oziral na versko čuvstvo katolikov. Tako je novi župan proti svetovni razstavi, ki bi jo nekaterniki radi priredili ob petindvajsetletnici, ko je italijanska vojska zasedla Rim. Če pa bode vendar le razstava v Rimu, bode pač novi župan porabil ves svoj vpliv, da se ž njo ne bode naravnost proslavljalo orožanje papežev, da se bode torej za otvorjenje izbral kak drugi dan, ne pa baš 25. obletnica italijanskega prisvojenja Rima. Novega župana pa čaka dovolj družih težkih nalog. Zgraditi se mora pravosodno poslopje, polikliniko itd. Pri vsem tem bode se mu pa še boriti s finančnimi zadregami, kajti mestno gospodarstvo ni baš v najlepšem redu.

Ravnanje z učitelji v nemški vojski. Pruski častniki posebno sovražijo učitelje, kar je pač karakteristično za te sinove nemškega kulturnega naroda. Nedavno smo omenili, da jih obkladajo z najgršimi izrazi. Posebno se v tem odlikujejo mladi poročniki. Toda ne smerjajo jih samo, temveč kakor poročajo razni listi, tudi prav marljivo pretepajo, brajo in sujejo. Marsikateremu učitelju se še dolgo po končanih vajah po telesu poznajo znamenja častniške surovosti. Kak hrup bi bil po listih, ko bi se kaj takega godilo v kaki slovanski državi. Kako bi bi pisali o slovanski surovosti, tako pa mnogi listi o tem molče, drugi pa navajajo gola fakta.

Izvirni dopisi.

Z Goriškega 22. novembra. Vsak pravi rodoljub in katolicán se mora res radovati videč kako navdušenost za vero in narod je vzbudil I. slov. kat. shod. Kaka razlika je posebno pri Vas na Kranjskem od kat. shoda sem. Skoraj nihče ni

misli, da se bodo začeli Slovenci tako gibati in kazati svoje versko in narodno prepričanje. Od kat. shoda obrnilo se je vse dosti na boljše. Narod začel se je vzbuditi, „narodnim“ mamelukom je začelo odzvanjati, duhovščina je edina, ljudstvo se oklepa svoje duhovščine in svojega ljubljenega škofa, kat. zavest se je vzbudila, „Slovenec“ živi novo življenje. Tako je pri Vas na Kranjskem. Kako je pa pri nas na Primorskem, posebno pa na Goriškem? Odgovorjam kratko: žalostno. Naša duhovščina je razcepjena v dva politična tabora, našemu svetnemu razumnstvu manjka kat. zavesti in manjka nam domačega katoliškega lista, — nasprotniki pa so edini v sovraštvu do kat. zavesti. Mnogi duhovniki so upali, da bode slov. kat. shod poravnal razpor vsaj pri duhovščini a varali so se. Vsi vdeleženci kat. shoda prišli smo združeni in navdušeni domov; — vdeležence kat. shoda zedinila je kat. zavest in lepi spomini — nekaterih drugih pa ne more. Pričakovati je bilo, da bode vsaj duhovščina sledila s pazljivim očesom kat. gibanju, posebno pa še kat. shodu, toda to se pri vseh ni zgodilo pri nas in smelo trdim, da tudi nekateri duhovniki imajo krive pojme o kat. gibanju posebno pa o slov. kat. shodu. Tako n. pr. si mnogi vzlasti pri nas vstvarjajo nazore o kat. shodu iz liberalno-naprednih listov vzlasti „Edinosti“ in „Nove Soče“. Najžalostnejše pa je še, da posamezni nočejo nič slišati o kat. gibanju in se ponašajo celó z nekakim napačnim „radikalstvom“. Posledica takega nasprotstva in mišljenja je, da ne moremo govoriti na Goriškem o probujanju kat. zavesti, in da se celó duhovniki bojé kazati svojo versko odločnost. Tako n. pr.: pri obnem zboru „katoliške“ sloge niso upali katoliški duhovniki omeniti katoliškega shoda.

Se skoró noben duhovnik ni se upal, rekel bi, ziniti ljudstvu o kat. shodu. Taki žalostni odnošaji so pri nas. Mi se bijemo in pomišljavamo — nasprotniki pa delajo. Tu bi zaklical vsem poklicanim: Bratje preč z nezaupnostjo, preč z razporom, delajmo vzajemno za sveto stvar! Neustrašeno pokažimo svetlu, da druží vsaj nas duhovnike vez katoliške zavesti. Ne bodimo ne pristaši Gregorčičevi ne Mahničevi, ne Novo- ne Starosočani, ne „Slogini“ ne proti „Slogini“ ampak bodimo pristaši kat. načel, ki so našla tako lep izraz v resolucijah 1. slov. kat. shoda! Na podlagi teh načel združimo se, na podlagi teh načel delajmo skupno za vero in narod!

Liga + 21.

Iz Celovca, 22. novembra. (Koroških Nemcev „parteitag“) (Dalje.) V imenu mesta Celovca pozdravil je zborovalce podžupan Neuner, ki je shodu i predsedoval. Ko je zabrenkal na znano struno o koroškem „deželnem miru“, nadaljeval je doslovno: „Diese Agitatoren (!) wurden theils von ganz Unberufenen, theils von fremden Hetzern in unser engeres Vaterland hereingetragen.“

Ne zanima nas toliko, kako se „nosijo“ (!) tuji „hujskači“ v našo deželo; bolj zanimivo je vprašanje, kdo so „nepoklicani“ agitatorji, in kdo je v to „poklicani“!? Po mnenju „parteitaga“ so „poklicani politikarji“ sev le nemški liberalci, ki imajo že star privilegij z lažmi in zavijanem razburkovati javno mnenje in delati zdražbo med prebivalstvom. Po naši „kmetiki“ pameti je sicer v politiki „poklicanec“ vsak davkoplavevalec; no, po naukih celovških „parteitager“-jev kajpak samo Nemci in slovenski poturčenci, ki so se izneverili svojemu narodu, zlasti učitelji, liberalni župani, občinski pisarji, lovci „è tutti quanti“, ki lepo „vzajemno“ trobijo v nemškutarški rog. Slovenec, ki ne mara prodati svoje narodnosti, pa lepo molči ter mirno plačuj davke, kajti tako veleva toli hvalisani naš „liberalizem“!

Glavni poročevalec „parteitaga“ dr. Luggin, glavni voditelj koroških liberalcev (rodom Tirolec!), napovedal je koroškim Slovencem „sans phrase“ borbo — do zadnjega, „boj na život in smrt, borbo do noža“! — Divje, fanatično sovraštvu do vsega, kar je slovensko, zliki rudeča nit plete skozi ves govor, ki je imel nemške sršene razdražiti in vneti za borbo zoper slovenstvo. Da se je surovim in drznim napadom na našo narodnost, kakoršnim je kos le odrga, ki ne spada k „inferiorni rasi“, burno plovakalo, ne treba posebej omenjati.

Dr. Luggin je jadikoval, da si klerikalna stranka pridobiva vedno več tal, da se na „nezalisan“ način „hujska“ zoper šole, da nastaja v deželi čim več samostanskih naselbin, in kot posebno nevarno naslikal na steno strah: zvezo klerikalcev s slovenskimi „hetzer“-ji! — Da bi le ta

zveza i dejanski obstala! A žal; opetovano moramo poudarjati, da nemške konservativne (po smislu nasprotnikov: klerikalne) stranke na Koroškem ni! In še glasla te „stranke“ (na papirju) kažejo se nam, kjer je le mogoče nasprotna!*)

Dr. Luggin ogreval se je posebno zoper slovensko usodno duhovščino, češ: da le-ta moti glasoviti koroški „mir“, in besedičil o tem, kako se podeljujejo duhovniške službe; kajti i v tem prisvajajo si naši liberalni kričači — katerim pribaja ték med jedjo — odločilno besedo!

Da i gg. slovenski državni poslanci v očéh dr. Luggina niso našli milosti, ker se „drznejó“ brigati i za zapuščene koroške Slovence, zahteva tudi — „liberalizem“ naših nasprotnikov! Sploh so vsi govorniki dokazali v svojih filipikah „landfremden hetzerjem“ odlično mesto ter kar z nemškimi gorjačami udrihali po neizogibnih „privandrancih“. Po naukih naših nasprotnikov smejo nemški privandranci iz vseh dežel na Koroškem se šopiriti, „klerikalce“ preganjati, propovedovati narodno brezobzirnost. Da, celo Kranjci in Štajerci so jim dragi, če se pridruže gospodujoči kliki; toda narodno misleč Slovenec iz Štajerske, ali celo oni „nesrečnež“, ki je prišel preko Ljubelja, mora na deželni meji sleči svojo narodnost in iz Slovana postati to, za kar so ga predelovali v prejšnjih stoletjih in kar bi Luggin, Steinwender, Dumreicher s svojimi pristaši še sedaj radi dosegli, — postati mora narodni izdajca, izneveriti se svoji narodnosti ter biti slepo poslušna podlaga tujčevi péti!

Koliko opravičeno in utemeljeno je bilo besedičenje nasprotnikov o „tujih hujskačih“, kaže to, da sta dr. Luggin in Dumreicher, ki sta nosila pri „parteitagu“ prvi zvonec — tujca (Ne-Korošca!)*). Istotako je v izvoljenem celovškem „generalštabu“ (osrednjem odboru) med 12 udi 7 tujev — Ne-Korošcev!!**) In ti ljudje tirajo na Koroškem nemčurski voz in se vjedajo nad — redkimi Slovenci, kojih zibelj je tekla onostran Karavank! Ta vam je neskajleni, toli obožavani nemški — liberalizem!

Dr. Luggin vidi pretečo nevarnost za Nemce v podružnicah sv. Cirila in Metoda, v slovenskih posojilnicah, v družbi sv. Mohorja, ki razširja svoje „sauberen“ spise in v „Hetzblatt“ „Mir“-u! Vjeda se dalje nad prošnjami za slovensko šolo, nad potezanjem za pravično preuredbo volilnega reda, slovensko uradovanje itd.

Nemški „Schulverein“ osnoval se je l. 1881 s smotrom: da lovi in potujčuje slovansko dečo. Društvena izvestja sama dokazujejo, koliko slovenskih otrok se je po „schulverein“-ovih šola izneverilo že svoji materinščini. Da brané slovansko dečo proti nakanam „schulverein“-ovim, ustanovili so Slovenci 1885. l. družbo sv. Cirila in Metoda. Kdo tedaj hujska in dela zdražbo? Ali tisti, ki nas napada, ki nam krađe našo narodnost in vero, ali tisti, ki brani narodu najdragocenejši svetinji njegovi? In je-li naša družba že odtujila kakega nemškega otroka njegovi narodnosti? Kdo tedaj napada, kdo kali „mir“? (Konec sledi.)

*) Primeri le, kako je „Kärntner Volksblatt“ pisal o I. slov. katol. shodu! Glej „Slovenec“ šte. 213 in 214 t. l. Dop.

*) Prvi Tirolec, drugi Dunajčan!

**) Namreč: vitez Hillinger, dr. Krainc, dr. Luggin, Pöschl, dr. Posch, Umlauf, dr. Hibler. Ostala imena glej „Slovenec“ šte. 261 od 15. nov. t. l. Dop.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 25. novembra.

(Predlogi za omejenje pijančevanja.) Dolgo časa že moledujejo pošteni trezni ljudje pri državnem zboru, naj kaj stori proti pijančevanju in vlasti žganjepitju. Kakor poročajo listi, bode vlada še v tem zasedanju izročila zbornici take predloge. Poročilo za te predloge je izvršil poslanec Šuklje, ki nasvetuje, da naj bodo žganjarje zaprte v sobotah zvečer in v nedeljah dopoldne med službo božjo. Ali naj bodo žganjarske beznice zaprte tudi v nedeljah popoldne in v praznikih, o tem naj odločujejo deželni zbori.

(Prezentovan je) č. g. Anton Lenasi, kurat na Colu, za župnijo Ihan.

(V Šentrupertu na Dolenskem.) Kakor se nam poroča, umrl je g. Martin Jurčič, trgovec v Šent Rupertu, po dolgotrajni in mučni bolezní. Bil je v vseh zadevah blaga duša. Danes 25. t. m. je bil pokopan. Njegovi znanci in prijatelji priporočajo ga v blag spomin. Naj v miru počiva!

(Bolniško in podporno društvo pomočnih uradnikov za Kranjsko) vabi na izredni občni zbor, vršec se v četrtek, dné 1. decembra t. l., ob 8. uri zvečer v „Lozarjevi krčmi“ (Rožne ulice št. 15), v sobi na levo. — Na dnevnem redu je razprava in ukrepi o preuredbi društvenih pravil. — Vsled važnosti točke dnevnega reda udeležijo naj se vsi č. gg. člani.

(Pevsko društvo „Ljubljana“) sklicuje izvanredni občni zbor v 10. dan decembra letos ob 8. uri zvečer k „Virantu“. Na tem obnem zboru se bodo prečitala nova društvena pravila in na podlagi določil istih sprejemali novi društveniki.

(Nesreča na železnici.) Dne 23. t. m. prigodila se je v Zagrebu na državnem kolodvoru grozna nesreča. Ključar Vinc. Trebežnik, iz Krškega domá, 20 let star, je pri premikanju vagonov zapenjal in odpenjal posamezne vgone. Pri tem poslu, katerega je Trebežnik opravljal že v mraku, zadela sta ga nasprotna si vozova s svojima koncema tako nesrečno, da je takoj umrl. — Na mladem grobu žaluje stara mati!

(Podpora občini Trbiž.) Ministerstvo za notranje stvari je vsled nalivov mnogo poškodovani občini trbiški dovolilo tisoč goldinarjev podpore.

(Premembe pri c. kr. deželnem sodišču v Celovcu.) Državnim pravnikom je imenovan Dr. Alfred Eisenzopf; državnega pravnika namestnikom Karol Winkler, dosedanji c. kr. okrajni sodnik v Špitalu.

(V Kočevju) se je na dne 20. t. m. Testinovem kozolcu obesil 19 let stari hlapec Stefan Levstek, doma iz Sodrašice. Bil je strasten igralec. Zadnje dni se je potikal okrog brez dela.

(Pogozdovanje Krasa.) Dne 19. t. m. vršila se je na novo volitev zaupnikov odbora za pogozdovanje Krasa. Izvoljeni so bili gg.: H. Kavčič z Razdrtega, M. Ambrožič z Male Sušice, Ig. Čuček s Knežaka in Jak. Valenčič v Nadanjem selu.

(Železniška proga Rogatec-Slatina.) Pred tremi dnevi je podala deputacija rogaškega odbora pri štajerskem deželnem odboru peticijo, naj se za delo progo Rogatec-Slatina čim hitreje prične.

(Zanimivo z Dunaja.) Na Dunaju so pri Ronacherju zbrali zadnji terek liberalni poslanci notranjega mesta nekaj svojih volilcev, da si malo potožijo o slabih časih, ko že vse zabavlja proti liberalstvu. Dr. Žak (Jaques) je zelo milo tarnal, da klerikalci, socijalni demokratje in antisemitje nočejo priznati neizmernih dobrot, ki so jih prejeli iz liberalnih rok. Dejal je tudi, da je z njimi pogajanje nemogoče in sicer s klerikalci zato ne, ker se tako žilavo bojujejo proti novi šoli, ki je pogoj vsega duševnega življenja. S Čehi in nemškimi nacionalci je tudi križ; socijalni demokratje so tudi nasprotni liberalstvu; najgorje je pa z antisemiti, ki se bojujejo menda „proti zdravemu razumu in proti humaniteti“. Vrh tega je pa še toliko neizvršenega v liberalnem programu. Po dr. Žaku mora vse meriti na to, da uniči antisemite. V to predlaga jako dovtipno, da ne sme ostati le na papirju pravica do vsake državne službe vseh državljanov brez razločka vere in da se moramo tudi pri nas bojevati za obligatoričen civilni zakon. Končal je pa kot žid tudi s pravo židovsko nesramnostjo s krščanskimi izrazi, rekoč: Sursum corda! in in hoc signo vinces. — Dr. Kopo, ki je za njim nastopil, dejal je o liberalni stranki, da je morala često igrati ulogo „Fabija Kunktatorja“. Posebno zanimiv je ta-le stavek njegovega govora: Nemci so razkosani mej seboj in najgorji prizor kaže svetu Dunaj in Dol. Avstrija. — Na Ogerskem je bolje, kjer je samo jeden vladajoč narod. Po slovenski bi rekli, da dr. Koppu ni všeč, da se budi krščansko ljudstvo in se pričinja zavedati svojih dolžnostij in da ga boli, da nočejo Čehi, Slovenci, Poljaki in Hrvatje pri nas igrati uloge, kakor jo imajo Slovaki, Rumuni, Rusi in Srbi na Ogerskem. Govorili so še marsikaj, a vse le v znamenju obupnosti in stokanja. Mi upamo, da bo obupnosti in stokanja pri njih še vedno več!

(Trinajst parov ob enem poročenih.) 23. t. m. je bilo v Kastavu — dve uri od Reke — poročenih ob enem 13 parov. Radovednih gledalcev je prišlo od vseh strani. Tudi nekateri Rečani so prišli gledat te osrečene osebe. Da je bilo mej gledalci, osobito mej nežnim spolom, precej savidanja, mi še omenjati ni treba; pa to nič ne pomaga. Se bode treba čakati.

(Z Reke) se nam poroča: Naj dodam Vašemu poročilu o potopljenem parobrodu „Štefaniji“ še sledeče vrstice: Ta nesrečni parobrod je imel na sebi 1800 ton blaga, in to: smole, tekočine in rud.

